

Toetsing en kwaliteit van onderwijs

“De vruchten, die onderwijs afwerpt, kunnen niet worden gewogen.”

- Idenburg, 1960

Karen Heij – 2 juni 2023 - SOK

1

Vandaag

Gluren bij de burens:

- 55 jaar ervaring met gestandaardiseerd toetsen;
- Wat heeft de gestandaardiseerd / centraal toetsen gebracht voor de kwaliteit van onderwijs?
- Welke problemen moeten we onder ogen zien?
- Wat kunnen we/jullie leren van deze ervaringen?

2

Bedoeling van onderwijs

- Grondwet (artikel 23)
- Universele verklaring van de rechten van de mens, 1948:

'Het onderwijs zal gericht zijn op de volle ontwikkeling van de menselijke persoonlijkheid en op de versterking van de eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Het zal het begrip, de verdraagzaamheid en de vriendschap onder alle naties, rassen of godsdienstige groepen bevorderen.'

- Verdrag van de rechten van het kind (art. 6), 1995
- In Artikel 8 van de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) is het uitgangspunt van het primair onderwijs als volgt geformuleerd:

'Het onderwijs wordt zodanig ingericht dat de leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doorlopen. Het wordt afgestemd op de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen.'

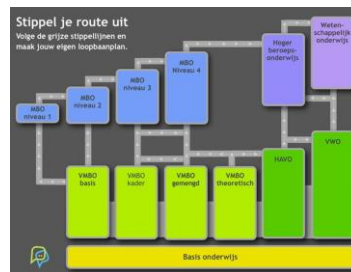

PARRHESIA
onderwijsadvies

3

Kenmerken van de ontwikkeling van het Nederlandse onderwijsstelsel

- Efficiëntie: zo kort mogelijke trajecten en alleen lang als het de investering waard is;
- Vroege en gedifferentieerde selectie (6 groepen);
- Overstapmogelijkheden beperkt: schotten tussen de verschillende onderwijsvormen;
- Primair gericht op aansluiting op arbeidsmarkt;
- Belang van selectie steeds verder vergroot.

PARRHESIA
onderwijsadvies

4

A. D. De Groot

	7	7
overlappend	7	7
aan	5	6
geen	7	7
nie	7	7
tekunde I	6	7
tekunde II	6	7
tekunde III	6	7
stuurkonde	6	7
tekunde	6	7
logie	5	7
omografie		
tekunden		
anderebeenen		
elke		
oeteneriching		
omense		
andrigkonde	6	6
andredens	7	6
andrekonden	5	5
andrekonden		
andrekonden	8	8
andrekonden	7	7
andrekonden		

A. D. de Groot
vijven
en
zessen
Wolters-Noordhoff

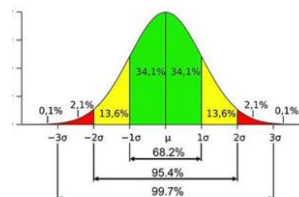

PARRHESIA
onderwijsadvies

5

Testpsychologie en onderwijs

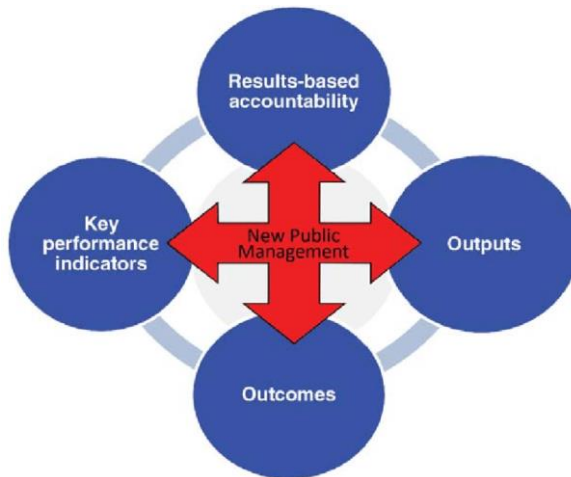
- Toetsen versus testen
- Psychometrie hoort bij testen niet bij toetsen
- Overeenkomst testen en toetsen: zucht naar (rang)ordenen (Wet van Posthumus)
- Cijfers geven is rangordenen: geen inhoudelijke feedback
- Permanente selectie (testpsychologie) obv vergelijkend meten: normale verdeling als uitgangspunt
- Meerkeuzevragen dominant

PARRHESIA
onderwijsadvies

6

New Public Management

7

Problemen met toetsen (1) Wetmatigheid van Campbell

Campbell's Law

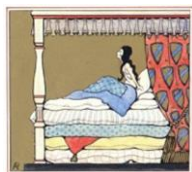
The more any quantitative social indicator is used for social decision-making, the more subject it will be to corruption pressures and the more apt it will be to distort and corrupt the social processes it is intended to monitor.

Donald Campbell

8

Problemen met toetsen (2) Meten en geloven

Looped l — You have big hopes and dreams for the future.
Retraced l — You may have had your hopes and dreams squelched.
Looped t — You are sensitive to criticism and might be paranoid.
Retraced t — You are a good worker, disciplined, and self-controlled.

PARRHESIA
onderwijsadvies

9

Problemen met toetsen (3) Beoordelingscriteria

PARRHESIA
onderwijsadvies

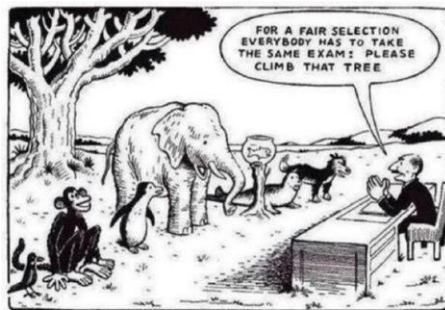
10

Problemen met toetsen (4) Validiteit van toetsen en hoe te bewijzen

11

Problemen met toetsen (5) Fairness vraagstuk

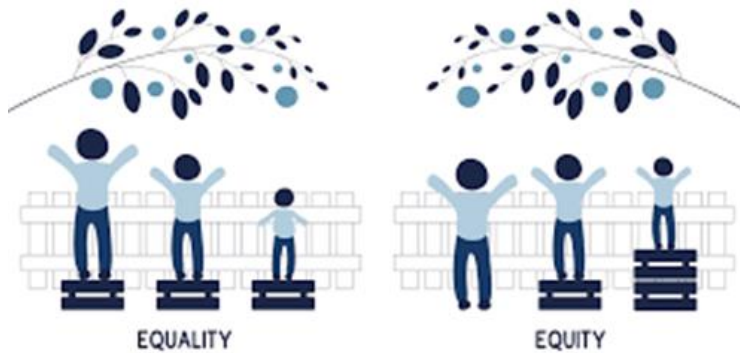
Our Education System

"Everybody is a genius. But if you judge a fish by its ability to climb a tree, it will live its whole life believing that it is stupid."

- Albert Einstein

12

Problemen met toetsen (6) Kansengelijkheid in het onderwijs

PARRHESIA
onderwijsadvies

13

Problemen met toetsen (7) Pedagogische opdracht

PARRHESIA
onderwijsadvies

14

Problemen met toetsen (8) Terugslageffect

PARRHESIA
onderwijsadvies

15

Problemen met toetsen (9) Verantwoording afleggen of verantwoordelijkheid nemen

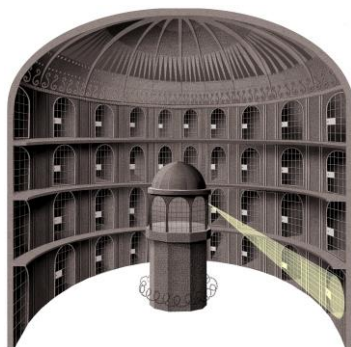
PARRHESIA
onderwijsadvies

16

Problemen met toetsen (10) Machtsvraagstuk

'A test is a representational technique applied by an agency to an individual with the intention of gathering information'

(Testing Testing, Hanson, 1993)

17

PARRHESIA
onderwijsadvies

Gestandaardiseerd meten in Nederland

- Eindtoets primair onderwijs sinds 1966;
- Eindexamens vo sinds begin jaren '70;
- Cohortonderzoeken sinds jaren '90;
- Referentieniveaus ingevoerd (2008-nu);
- Internationale metingen (Pisa / Pirls)

NB School- en methodegebonden toetsen lijken op gestandaardiseerde toetsen (terugslageffect)

18

PARRHESIA
onderwijsadvies

Wat is nodig?

- Helder beeld bedoeling van onderwijs;
- Toetsing in lijn met de bedoeling / op maat vormgeven;
- Uitkomsten in handen van professionals in de klas;
- Rol toetsing en uitkomsten bewaken door de tijd heen.

Formative assessment for teaching

	Where the learner is going	Where the learner is now	How to get the learner there
Teacher	Clarifying, sharing, and understanding learning intentions and criteria for success	Eliciting evidence of development	Providing feedback that moves teachers forward
Peer		Activating teachers as learning resources for one another	
Student		Activating teachers as owners of their own learning	

Dylan Wiliam

PARRHESIA
onderwijsadvies

21

kheij@parrhesiaonderwijsadvies.nl

Proefschrift downloaden:
www.parrhesiaonderwijsadvies.nl

PARRHESIA
onderwijsadvies

22